

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

21 de artificibus diuersis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

specierum, nec excusantur tempore expeditionis ab angariis, petangariis, plautris, & similibus muneribus necessariis. *l. max. marum. §. fordidorum, de excusa. munerum. tit. 47. l. 2. 3. de quib. mun. vob. prestatio. nemi liceat se excus. tit. 48. lib. 10. C. l. nullus, 21. d. 13. eurs. pub. lib. 12. C. tit. 51. l. neminem de sacros. eccl. C. §. Imo §. & eccl. iusticiaria persona. impellente necessitate, ad custodiam iutorum, ad excubias vrbs, vt se & ecclesias commissas sibi conferent, tenentur & coguntur, c. 2. de immunitate eccl. ap. Greg. §. Ex modo §. quocq; eligendi vitioso repudiantur recte munera, vt si non recte consilium de curionum initum sit, vt diximus, l. 2. de decurionib. lib. 10. C. cum similib. si alius prior ad munera debuerit nominari quam electus, l. vnica. de potior. ad munera nominan. l. 10. C. tit. 65. l. ordine, de legat. 3. §. praes. de munerib. & honor. si propter inimicitias, non aestimantur vera & commoda reipublice, creatio fiat, leg. vnica. si propter inimici. c. eat. facta sit, lib. 10. C. tit. 66. His enim de causis & similibus, quibus tantum alicuius vexandi causa creatio fit, appellatioe interposita fiet creationis retractatio, & sumtum aduersus temere & inuidiose nominantur fiet repetitio, l. 1. de sumtum recupera. lib. 10. C. tit. 67. l. vnica. C. §. de appella. 1. de vaca. munerum in P. §. Ratione §. dignitatis & officii electorum & creatorum, plures excusantur a personalibus muneribus, vt ex superioribus liquet: sicut adhuc comites praesidium, proconsulum, procuratores Caesaris, Paul. l. legato, 12. §. fin. de vacat. muner. in P. sacerdotium habentes, a quo non possunt sine religione discedere, *Ulpian. l. prator, 13. eod. P. l. omnes, C. de episc. & cler. apparitores magistrorum militum. l. 1. de apparitor. magistrorum milit. lib. 12. C. tit. 55. frumentarii. Papin. l. eos qui Roma, 9. §. fin. de vacatio. muner. P. l. nauicularii, de munerib. P.**

De Artificibus diuersis. Cap. 21.

- 1 Artificium quid.
- 2 Artificium: & eiusdem quoque artis differentia.
- 3 Artificium a professione artis quid differat.
- 4 Officium & artificium quomodo differant.
- 5 Officium vnde declinetur. & duplex esse, perfectum & medium.
- 6 Artificium auget aestimationem serui.
- 7 Artificium plurium nomenclatura.

Artificii §. nomen plures continet sub se species, quae artem factitiam seu manualet exhibent certis praecipis definitam, quae videlicet ingenio & arte perficitur, vide quae diximus de mechanicis artibus, lib. 24. *Syntaxeon, c. 2.* Quia ratione etiam ars Grammaticae dicitur apud Iuriconsultos artificium, l. duo societatem, pro socio, P. videlicet quod & in orthographia, quae eius est pars, manus officium quoddam desideretur, in bene pingendo & emendate scribendo.

Itaque §. vt inter artificia est differentia, ita & inter artifices quoque vnus eisdemque artis ratione ingenii doctrinae, natura & institutionis, *Plat. l. inter artifices 31. de verb. oblig. lib. 46. P. tit. 3.* cum omne artificium incrementum discendo vel experientia recipiat, *Legatus seruis, 63. §. ornaticibus de lega. 3. P.* Vt qui artificem promiserit vel dixerit, non vitique perfectum praestare debeat, sed ad aliquem modum peritum, vt neque eum sine maxima scientia accipias, neque rursus indoctum esse in officio: sufficereque talem esse, quales vulgo artifices dicuntur. *Plat. l. sciendum tamen, 19. illud sciendum est, de adili. edict. lib. 21. P. tit. 1.*

Artificium §. a professione artium putamus differre, quod professio in docendo vel discendo artes liberales consistat: artificium in mechanicis versetur artibus tractandis, *gloss. Rubrica. in titu. de excusat. artific. l. 10. C. tit. 64.*

Martianus §. quoque Iuriconsultus rursus putat officium latius nomen esse, quam artificium. Et officium artificio adepto mutari non autem artificium adepto officio. *Martian. in l. legatus seruis, 63. §. si ex officio, de legat. 3. lib. 32. P. titu. 1. Africanus, leg. 10. §. 10. eod. tit.* Officium eius interpres, *gloss. d. §. si ex officio,* arbitratu continere omne ministerium siue artificium sit, siue sine officio. Et proprie tamen sine officio officium habere eos, qui ministerium tantum praebent: cuiusmodi ait esse mulionem, agasonem, opilionem, saltuarium, armigerum, dapiferum, cocum, pastorem, ostiariam, pistorem & similes eius generis sine arte. Nam artifex vt Varro ait *lib. 4. de ling. Lat. ab arte dicitur.* §. Officium §. porro ab efficiendo, quasi efficium, & propter sermonis decorem, vna mutata litera, in officium, vt ait Diuus Ambrosius *lib. 1. Officior.* qui & alias duas adfert nominis declinationes. Sed haec magis placet ab efficiendo, quod officium sit illud, quod quemque pro conditione suae personae facere dece-

at. Ita erit §. 207, seu opus cuiusque siue perfectum velis, quod Graeci *τελεσθηνα* vocant, quod omnes numeros virtutis continet, *Cicer. 1. officior.* siue medium, quod pertinet ad institutionem vitae communis, *Cicero. 1. de finibus.* Sic oratoris officium est, quod facere debet orator, vt finis cuius caussa facere debet, *idem 2. de inuentio. to. 20. §. 207.* dicunt Graeci, quod decens est, quod conuenit cuique, vt exponit M. Tull. *Cicero lib. 16. e. §. solorum ad Aetium epistola omnium 3. 8. Sed vt aliud ex alio,* inquit mihi non est dubium, quin quod Graeci *τελεσθηνα*, nos officium: id autem quid dubitas, quin etiam in rempublicam praclare caderes? Nonne dicimus consulis officium, senatus officium, praecclare conuenit, aut da melius. Ex quibus verbis elucet prope enumerabilia iuris ciuiliis capita, quae de officio loquuntur vario modo, videlicet, quia non eadem sunt munia omnium, nec omnibus omnia conueniunt: eoque pertinent Rubricae de officio praefecti praetoris Orientis, Illyrici, Africae, vrbs, de officio magistrum militum, de officio magistrum officiorum, de officio comitis sacrae largitionum, & similibus. De officio diuersorum iudicum, de officio eius cui mandata est iurisdicctio, &c.

In §. aestimatione faciendi conditionis seruilis, & consequenter plebis, plures aestimabantur in buti aliquo officio, quam illi, qui nullam norant artem, l. 1. §. ne autem, de communi seruo manum. §. lib. 7. C. tit. 7. l. fin. §. sancimus, communi de legat. lib. 6. C. tit. 43. & officium praestare tantum possent.

Ceterum §. artifices diuersi muneris adfert Callistatus in l. 7. fin. de iure immunita. lib. 50. P. tit. 6. & Augustus quoque in l. vnica, de excusat. artificum lib. 10. C. tit. 64. Sunt autem illi architecti, de his postea, medici de his paulo post, de aliis vide Aetium in l. vnica, de excusat. art. C. pictores, statuarii, marmorarii, leuicarii, seu actuarii, clauicularii, quadrigarii vel quadratarii, structores seu aedificatores, sculptores ligni lex de sculptore, seu celatore gemmarum, & quando tenentur, & quomodo, litem queritur. §. si si gemma, loca. P. l. si seruum seruum, §. si valicem, ad l. Aquil. in P. mulcarii, deauratores, albini, de artificib. in l. 2. §. 1. loca. in P. argentarii, brambaricarii, Brambaricarii & argentarii pro eodem, in lib. qui notitia prouinciarum versusque imperii, dum de praepositis brambaricariorum (seu argentariorum) agit, diatretarii, aetarii, fulores, signarii, fabricarii bracharii periticiarii, libratores, libratores erant, qui modum & formam in aquis educendis adhibebant, de quib. Traianus epistola 41. lib. 10. episto. Plinii 2. & l. 2. de excusat. art. figuli, aurifices, vitarii, plumbarii, specularii, eborarii, pelliones, fullones, capentarii, sculptores, dealbatores, cutores, trigarii, cistarii, bractearii.

De Architectis. Cap. 22.

- 1 Architecti ars circa qua versatur, & architectura partiu.
- 2 Aedificandi architectis dicta leges.
- 3 Aedificator quando de operis vnio teneatur, eod.
- 4 Aedificans aedificium perficere cogatur.
- 5 Aedificare non licet in muris vel portis ciuitatis, vel loco publico.
- 6 Priuatorum aedificiorum struendorum leges.
- 7 Sepulcrorum aedificandorum leges.
- 8 Balneorum exstruendorum leges.
- 9 Furnorum & pistri aedificandi leges, eod.
- 10 Cyparii exstruendi lex, eod.
- 11 Calcis fornacis aedificandi lex, eod.
- 12 Fullonicae officinae struenda lex, eod.
- 13 Vitarii & ferrarii fornacis aedificandi lex, eod.
- 14 Furnus bennarius quis, & quomodo queratur.
- 15 Molendini seu pistri bennarii ius, quale & quomodo queratur, eod.
- 16 Cloacarum leges, eod.
- 17 Fabri lignarii.

Architecturam §. inter fabriles artes in Syntaxibus nostris constitutum & inibi abunde de ea diximus, *li. 30. Syntax. art. tit. mirab. vnde & si cegeas depromere possis.* Verum prout iuriconsulte agendum nunc est, quaedam iuris familiaria recensere. Architectus, & eius ars circa tria versatur, quae in iure quoque considerantur: quia & partes Architecturae tres sunt, aedificatio, gnomicae, machinatio. Aedificatio diuisa est bipartito, vna est mœnium & communium operum, in publicis locis collocatio: altera est priuatorum aedificiorum explicatio. Publicorumque distributiones sunt tres, e quibus vna est defensionis, altera religionis, altera oportunitatis. Defensionis est, murorum, turrium, portarum ratio, ad hostium impetus perpetuo repellendos ex-

